

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Justis- og beredskapsdepartementet
v/Waqas Malik
waqas.malik@jd.dep.no

NB! Dette brevet sendes kun per e-post!

Vår ref.:
12/1474- 2- HW

Deres ref.:
201201237-/KBH

Dato:
14.11.2012

Høring - adgang til lyd - og bildeopptak av asylregistreringen

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til høring om endringsforslag i utlendingsforskriften med høringsfrist 14. november 2012.

Endringene innebærer at politiets adgang til lyd og bildeopptak under asylregistreringen hjemles i lov/forskrift, og ikke som før, ved et eksplisitt samtykke fra asylsøker, når de øvrige vilkår for behandling av personopplysninger var oppfylt. Forslaget begrunnes med at søkerens forklaring bør kvalitetssikres, og at rettsikkerheten vil styrkes. I tillegg fjernes usikkerheten og uklarheten som tidligere praksis medførte. Endringen gjelder både politiets og UDI sitt arbeid.

Ombudet ønsker kort å kommentere noen sider ved forslaget.

Personvern og rettssikkerhet

Departementet skriver følgende under bakgrunnen for forslaget (s. 2):

«Et samtykke kan oppleves som gitt under press og det kan oppstå tvil knyttet til samtykkets rekkevidde. Tydelig lovhjemmel for behandlingen vil rydde vekk denne typen uklarheter».

LDO er i utgangspunktet positiv til tiltak som er egnet til å sikre at forvaltningens beslutninger baseres på et «sant» faktum. Faktum i en sak vil bestå av en rekke forskjellige elementer, der et bilde- og lydopptak kan inngå som en del av dokumentasjonen av et hendelsesforløp. En slik dokumentasjon

er egnet til å oppklare misforståelser og uklarheter i forhold til et hva som faktisk ble diskutert på møtet.

En viktig forutsetning for at teknisk dokumentasjon skal styrke rettsikkerheten, er likevel en edruelig anvendelse av denne form for dokumentasjon. Hva betyr det for eksempel at asylsøkeren *ikke opplyste noe* om sin seksuelle legning på asylmøtet, men kom med disse opplysningene i ettertid? Hva betyr det at kvinnen ikke opplyste noe om massevoldtekt i opprinnelseslandet under et møte, selv om hun beviselig fikk direkte spørsmål om dette. Fremsto kvinnen som traumatisert på møtet? Hva betyr det at asylsøker fremstår som motvillig til å besvare på konkrete spørsmål fra lokale forhold i opprinnelseslandet?

Kjernen i begrepet «rettsikkerhet» er knyttet til krav om at enkeltindividet skal være beskyttet mot overgrep og vilkårlighet fra myndighetenes side, samtidig som vedkommende skal ha mulighet til å forutberegne sin rettsstilling og forsvare sine rettslige interesser. Det er nær sammenheng mellom rettsikkerhet og personvern. Den grunnleggende verdi som beskyttes i begge sammenhenger er den enkelte borgers integritet og autonomi overfor mektige samfunnskrefter.

Mens personvernreglene skal verne enkeltmenneskets private sfære og personlige forhold mot uønskede inngrep fra staten og andre borgere, tar rettsikkerhetsbegrepet sikte på å beskytte mot vilkårlige inngrep fra statsmakten og å sikre den enkeltes rettigheter i forhold til det offentlige. Sett i sammenheng skal rettsikkerhetsgarantiene dermed blant annet verne mot vilkårlige inngrep i personvernet fra statens side, og mot fare for misbruk og overgrep som følge av at opplysninger om borgerens personlige forhold samles inn, systematiseres og sammenstilles, og brukes uten dennes samtykke.

For mange asylsøkere kan møtet med politi og UDI nettopp utløse en bekymring og usikkerhet for konsekvensene av å utlevere opplysninger av svært personlig karakter, som for eksempel om seksuell orientering, voldtekt og overgrep, fordi tilliten til myndighetspersoner er preget av den historien den enkelte har fra opprinnelseslandet.

Under henvisning til det som er sagt over om personvern hensynet er ombudet opptatt av at en tydelig lovhjemmel i seg selv ikke er egnet til å løse hele problemet. Problemet med bekymringen for misbruk av opplysninger av svært personlig karakter, kan heller ikke sies å være løst utelukkende ved en klarere lovhjemmel, og bør derfor adresseres konkret med andre egnede tiltak.

Kvalitetssikring av registrerte opplysninger

Departementet skriver videre under bakgrunn for forslaget (s. 2):

«Siden lyd og bildeopptak vil inneholde alt søkeren forteller til politiet, vil slike opptak også styrke rettsikkerheten til søkeren selv. Man vil da senere kunne avklare eventuelle misforståelser eller uenigheter i hva søkeren egentlig forklarte, og opptaket vil kunne brukes til å kvalitetssikre både tolkingen og politiets eget registreringsarbeid».

All informasjon tolkes, også lyd og bildeopptak. En oppklaringsrunde for misforståelser og uenigheter er både hensiktsmessig og nødvendig for å sikre overenstemmelse mellom avsender og mottaker av informasjonen.

Samtidig forutsetter slike avklarings- /oppklaringsrunder likeverdighet mellom partene, noe som ikke nødvendigvis er tilfelle i asylsaker. Politiet har som den profesjonelle parten et særlig ansvar for å sikre likeverdighet i samtalesituasjon. Likeverdige tjenester forutsetter en ledelse som jobber aktivt, målrettet og planmessig for å sikre tilpassede tjenester av like god kvalitet for alle. Politiet må ha kunnskap og bevissthet om mangfoldet blant asylsøkerne og sørge for at det tas høyde for disse forskjellene i oppklaringsrundene. Kunnskapen må også dekke mer enn bare situasjonen i opprinnelseslandet, og kan i like stor grad handle om betydningen av kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne i lys av situasjonen i opprinnelseslandet. Personer som f. eks har levd med forfølgelse på grunn av seksuell orientering, eller som har vært utsatt for massevoldtekt, vil trenge tilrettelagte samtaler på en annen måte enn personer som har blitt utsatt for politisk forfølgelse.

Manglende likeverd i tjenesteutforming avdekkes ved å gjennomføre spørreundersøkelser der asylsøkerne inviteres til å dele erfaringene med politiet, alternativt UDI.

Vennlig hilsen

Åsulv Solstad
avdelingsleder

Heidi Wyller
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur